

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ja neu-
voston puitepäättökseksi (teollis- ja tekijänoikeusrikoksis-
ta)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään Eduskunnalle komission 12 päivänä heinäkuuta 2005 tekemä ehdotus parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikosoikeudellisista toimenpiteistä teollis- ja tekijänoi-

keuksien noudattamisen varmistamiseksi sekä neuvoston puitepäättökseksi rikosoikeudellisen normiston vahvistamisesta teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten torjumiseksi sekä ehdotuksista laadittu muistio.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 2005

Oikeusministeri *Leena Luhtanen*

Lainsäädäntöneuvos Lena Andersson

EHDOTUKSET EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI RIKOSOIKEUDELLISISTA TOIMENPITEISTÄ TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN NOUDATTAMISEN VARMISTAMISEKSI SEKÄ NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEKSI RIKOSOIKEUDELLISEN NORMISTON VAHVISTAMISESTA TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN LOUKKAUSTEN TORJUMISEKSI

1. Yleistä

Euroopan yhteisöjen komissio on 12 päivänä heinäkuuta 2005 tehnyt Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan ja 251 artiklan nojalla ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikosoikeudellisista toimenpiteistä teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotuksen neuvoston puitepäättökseksi rikosoikeudellisen normiston vahvistamisesta teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten torjumiseksi.

Ehdotusten tavoitteena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (2004/48/EY). Direktiivi koskee yksityisoikeudellisia ja hallinnollisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Nyt ehdotetuilla direktiivillä ja puitepäättöksellä annettaisiin määräykset rikosoikeudellisista toimenpiteistä tämän tavoitteen toteuttamiseksi.

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Ehdotuksessa puitepäättökseksi, jonka tarkoituksena on ehdotetun direktiivin täydentäminen, on määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, menettämisseuraamuksista ja jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaukset ovat ehdotusten perustelujen mukaan lisääntymässä aiheuttaen vahingollisia taloudellisia

ja sosiaalisia seurauksia sekä ongelmia kulttajansuojan kannalta. Ilmiö on yhteydessä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Sopimukseen teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista eli TRIPS-sopimukseen (SopS 5/95), jonka kaikki jäsenvaltiot ovat saattaneet kansallisesti voimaan, sisältyy teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamiseen tähtäviä rikosoikeudellisia säännöksiä. Komission mukaan jäsenvaltioiden kansallisissa lainsäädännöissä on tästä huolimatta suuria eroavaisuuksia, mikä estää oikeudenhaltijoita saamasta tasavertaista suojaa yhteisön alueella ja vaikeuttaa väärennosten ja piratismien torjuntaa erityisesti vakavissa tapauksissa. Komissio katsoo, että direktiivin 2004/48/EY säännösten täydentämiseksi tarvitaan riittävän varoittavat rangaistukset koko yhteisön alueella. Tämä tavoite voidaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 5 artiklassa ilmaistun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti toteuttaa parhaiten yhteisön tasolla.

Ehdotusten tavoitteena on myös edistää Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohtaa, jonka mukaan teollis- ja tekijänoikeudet turvataan. Rangaistusten tasoa määritettäessä on komission mukaan otettu huomioon perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohta, jonka mukaan rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen.

Tämä muistio perustuu asiakirjaan COM(2005) 276 final.

2. Pääasiallinen sisältö

2.1. Direktiivi

Direktiiviehdotuksen 1 artiklassa määritellään direktiivin tavoite ja soveltamisala. At-

titkan 1 kohdan mukaan direktiivillä toteutetaan tarvittavat rikosoikeudelliset toimenpiteet teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan soveltamisalaan kuuluvat yhteisön oikeudessa harmonisoitujen oikeuksien lisäksi muut jäsenvaltion kansalliseen oikeusjärjestykseen sisältyvät teollis- ja tekijänoikeudet. Soveltuvien oikeuksien ala on perustelujen mukaan sama kuin direktiivissä 2004/48/EY. Mainitun direktiivin 2 artiklaa koskevassa komission julkilausumassa 2005/295/EY on lueteltu oikeudet, joiden komissio katsoo vähintään kuuluvan direktiivin soveltamisalaan: tekijänoikeus, tekijänoikeuden lähioikeudet, tietokannan valmistajan sui generis -oikeus, puolijohdetuotteiden piirimallien luoja-oikeudet, tavaramerkkioikeudet, mallioikeudet, patenttioikeudet, mukaan lukien lisäsuojatodistuksista johtuvat oikeudet, maantieteelliset merkinnot, hyödyllisyysmallioikeudet, kasvinjalostajanoikeudet ja toiminimet, kun ne on suojattu yksioikeudella asianomaisessa kansallisessa oikeudessa. Ehdotettu direktiivi ei perustelujen mukaan vaikuta jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevien ankarampien sääntöjen soveltamiseen.

Direktiiviehdotuksen 2 artiklan mukaan ”oikeushenkilöllä” tarkoitetaan direktiivin soveltamisalalla mitä tahansa kansallisen lainsäädännön mukaan tällaisen aseman omaavaa oikeudellista kokonaisuutta lukuun ottamatta valtiota tai mitä tahansa muuta julkista elintä, joka käyttää sille osoitettua julkista valtaa, taikka hallitusten välisiä kansainvälisiä järjestöjä.

Direktiiviehdotuksen 3 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvoite säätää rangaistaviksi kaikki tahalliset kaupallisessa laajuudessa tehdyt teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavat teot. Rangaistavaksi on myös säädettävä yritys, avunanto ja yllytys tällaiseen tekoon. Ilmaisuu ”kaupallisessa laajuudessa” on perustelujen mukaan lainattu TRIPS-sopimuksen 61 artiklasta, mutta sen merkityssisältöä ei ole ehdotuksessa tarkemmin määritelty. Lähtökohtana voitaneen pitää direktiivin 2004/48/EY johdannon 14 kohdassa olevaa määritelmää, jonka mukaan kaupallisessa laajuudessa toteutettuja tekoja ovat ne, jotka on tehty suoran tai välillisen taloudellisen tai

kaupallisen edun tavoittelemiseksi.

Direktiiviehdotuksen 4 artikla koskee ehdotuksen 3 artiklassa tarkoitetuista rikoksista säädettäviä rangaistuksia. Artiklan 1 kohdan mukaan luonnollisille henkilöille on voitava langettaa vankeusrangaistuksia. Sekä luonnollisille että oikeushenkilöille on voitava langettaa sakkorangaistuksia ja tuomita näiltä menetetyksi tavarat, välineet ja tuotteet, jotka ovat seurausta loukkauksista tai näitä tuotteita arvoltaan vastaavat hyödykkeet. Artiklan 2 kohdan mukaan soveltuvissa tapauksissa on myös voitava määrätä seuraavia erityisseuraamuksia: a) teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen, b) kyseiseen loukkaukseen pääasiassa käytetyn organisaation täydellinen tai osittainen sulkeminen pysyvästi tai väliaikaisesti, c) pysyvä tai väliaikainen liiketoimintakielto, d) asettaminen tuomioistuimen valvontaan, e) yrityksen purkaminen tuomioistuimen päätöksellä, f) oikeuden menettäminen julkisista varoista myönnettäviin etuisuuksiin tai tukeen g) tuomioistuinten päätösten julkaiseminen.

Direktiiviehdotuksen 5 artiklassa on täytäntöönpanoa ja seurantaa sekä artiklassa 6 voimaantuloa koskevia määräyksiä, joita täydennetään ehdotuksen jatkovalmistelussa.

Ehdotetun direktiivin säännökset muistuttavat pitkälle niitä rikosoikeudellisia säännöksiä, jotka sisältyivät komission 30 päivänä tammikuuta 2003 tekemään direktiiviehdotukseen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (KOM (2003) 46 lopullinen). Hyväksytystä direktiivistä (2004/48/EY) rikosoikeudelliset säännökset jätettiin pois.

2.2. Puitepääätös

Puitepääätösehdotuksen 1 artiklan mukaan puitepääätöksen tarkoituksena on ehdotetun direktiivin täydentäminen rangaistuksia ja oikeudellista yhteistyötä koskevilla määräyksillä.

Puitepääätösehdotuksen 2 artikla koskee ehdotetun direktiivin 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta määrättävien rangaistusten ankaruustasoa. Artiklan 1 kohdan mukaan kun rikoksen on tehnyt luonnollinen henkilö järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa

tai aiheuttaen vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle, on teosta määrättävän enimmäisrangaistuksen oltava vähintään neljä vuotta vankeutta. Vaara terveydelle tai turvallisuudelle aiheutuu perustelujen mukaan, kun väärinnetty suoraan markkinoille laskettu tuote altistaa ihmisiä sairauden tai onnettomuuden vaaraan. Rikoksen tekeminen järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa määriteltäisiin artiklan mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta tehdystä puitepäätöksessä. Sanottua puitepäätöstä ei ole hyväksytty, vaan sen valmistelu on neuvoston työryhmässä kesken. Komission 19 päivänä tammikuuta 2005 tekemä ehdotus puitepäätökseksi on saatettu eduskunnan tietoon kirjeellä U 12/2005 vp. Puitepäätöksellä on tarkoitus korvata ja kumota yhteinen toiminta 21 päivästä joulukuuta 1998 rikollisjärjestöön osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa (98/733/YOS). Yhteisen toiminnan velvoitteet on saatettu Suomessa voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2003 (142/2003).

Artiklan 2 kohdan mukaan kun rikoksen on tehnyt luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, on siitä määrättävän seuraamuksen oltava tehokas, oikeasuhtainen ja varoittava. Seuraamusten joukossa tulee olla rikosoikeudellisia ja muita kuin rikosoikeudellisia sakkoja, joiden enimmäismäärä on artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa vakavammassa tapauksissa vähintään 300 000 euroa ja muissa tapauksissa vähintään 100 000 euroa.

Artiklan 3 kohdan mukaan 1 ja 2 kohdan säännökset eivät estä jäsenvaltioita käyttämästä ankarampia rangaistuksia. Teoista, joista on vaarana aiheutua vakavia seurauksia, kuten kuolema tai pysyvä ja vaikea vamma, on perustelujen mukaan voitava langettaa kovennettuja rangaistuksia.

Puitepäätösehdotuksen 3 artiklan mukaan rikoksesta tuomitun luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön omistamat esineet on voitava tuomita kokonaan tai osittain menetetyksi 24 päivänä helmikuuta 2005 tehdyn rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekevälineiden menetetyksi tuomitsemista koskevan puitepäätöksen (2005/212/YOS) 3 artiklan mukaisesti ainakin silloin, kun rikos on tapahtunut järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tai se aiheuttaa vaaraa terveydelle tai turvallisuudel-

le. Mainitun puitepäätöksen 3 artikla koskee laajempia valtuuksia menetetyksi tuomitsemiseen. Artiklassa on säännökset rikoksista ja muista edellytyksistä, joiden nojalla rikoksesta tuomitun henkilön tai tämän lähiomaiselleen tai oikeushenkilölle siirtämä omaisuus on voitava tuomita osaksi tai kokonaan menetetyksi. Järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tehty rikos määriteltäisiin tässäkin edellä mainitussa vielä valmisteltavana olevassa puitepäätöksessä.

Puitepäätösehdotuksen 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että teollisia tekijänoikeuksien haltijat tai heidän edustajansa sekä asiantuntijat voivat avustaa yhteisten tutkintaryhmien suorittamissa ehdotetun direktiivin 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten tutkimista.

Puitepäätösehdotuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiolla on oltava rikosoikeudellinen toimivalta ehdotetun direktiivin 3 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin ainakin silloin, kun rikokset on tehty kokonaan tai osittain sen alueella. Artiklan 2 kohta koskee tilanteita, joissa useammalla jäsenvaltiolla on rikosoikeudellinen toimivalta samojen tosiseikkojen nojalla. Tällöin asianomaisten jäsenvaltioiden tulee toimia yhteistyössä päättääkseen, mikä valtio ryhtyy syytetoimiin, ja pyrkiä mahdollisuuksien mukaan keskittämään rikosasian käsittely yhteen jäsenvaltioon. Jäsenvaltioiden tulee tarvittaessa pyytää apua Eurojustilta. Pääettäessä artiklan 2 kohdan mukaisesti syytetoimiin ryhtyvistä jäsenvaltiosta tulee artiklan 3 kohdan mukaan ottaa huomioon seuraavat liittymäperusteet esitetyssä järjestyksessä: a) jäsenvaltio, jossa teot tehtiin, b) jäsenvaltio, jonka kansalainen tai asukas tekijä on, c) jäsenvaltio, jossa oikeushenkilöllä, jonka puolesta rikos tehtiin, on kotipaikka, d) jäsenvaltio, jossa rikoksen uhri asuu tai jossa sillä on kotipaikka ja e) jäsenvaltio, jonka alueelta tekijä löydettiin.

Puitepäätösehdotuksen 6 artiklan mukaan tutkimuksen aloittamisen tai syytetoimenpiteisiin ryhtymisen ehtona ehdotetun direktiivin 3 artiklassa tarkoitettujen rikosten johdosta ei saa olla asianomistajan pyyntö tai ilmoitus ainakaan silloin, kun rikos on tehty jäsenvaltion omalla alueella.

Puitepäätösehdotuksen 7 artiklassa on täy-

täntöönpanoa ja seurantaan sekä 8 artiklassa voimaantuloa koskevia määräyksiä, joita täydennetään ehdotuksen jatkovalmistelussa.

3. Vaikutus Suomen lainsäädäntöön

Teollis- ja tekijänoikeuksista säädetään patenttilaissa (550/1967), mallioikeuslaissa (221/1971), laissa hyödyllisyysmallioikeudesta (800/1991), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991), kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa (789/1992), tavaramerkkilaisissa (7/1967), toiminimilaissa (128/1979) ja tekijänoikeuslaissa (404/1961). Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamista koskevia rangaistussäännöksiä on rikoslain (39/1889) 49 luvussa sekä edellä mainituissa laeissa.

Tekijänoikeusrikoksesta säädetään rikoslain 49 luvun 1 §:ssä. Rangaistavuus koskee ansiotarkoituksessa tehtyjä tekijänoikeuslaissa suojattujen oikeuksien loukkauksia sekä tekijänoikeutta loukkaavan teoksen levittämistarkoituksessa tapahtuvaa maahantuontia. Soveltaminen on rajattu tekoihin, jotka ovat omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Tammikuun 1 päivänä 2006 voimaan tulevalla lailla (822/2005) rikoslain 49 luvun muuttamisesta muutetaan luvun 1 §:ää niin, että se kattaa maahantuonnin lisäksi kuljettamisen Suomen alueen kautta edelleen kolmanteen maahan. Lisäksi tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla toteutettavien tekijänoikeusrikosten tunnusmerkistöstä poistetaan ansiotarkoituksen vaatimus. Lukuun lisätään myös uudet rangaistussäännökset (3-5 §) teknisen suojauksen kiertämisestä, teknisen suojauksen kiertämisrikoksesta sekä oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen loukkausrikoksesta.

Rikoslain 49 luvun 2 §:n nojalla rangaistetaan teollisoikeusrikoksesta sitä, joka asianomaisia teollisoikeuksia koskevien lakien vastaisesti loukkaa oikeutta tavaran tunnusmerkkiin, patentin tuottamaa yksinoikeutta, mallioikeutta, oikeutta piirimalliin, hyödyllisyysmallioikeutta tai kasvinjalostajanoikeutta. Soveltaminen on rajattu tekoihin, jotka ovat omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle.

jalle.

Sekä teollis- että tekijänoikeusrikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta.

Luonteeltaan vähäisinä pidettävät ja vähämerkityksiset teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaukset jäävät 49 luvun säännösten soveltamisen ulkopuolelle (HE 94/1993 vp.). Vähäisemmän vahingon aiheuttava teko voi olla sakolla rangaistava rikkomus asianomaista teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien lakien nojalla. Direktiiviehdotuksen 3 artiklassa edellytetään, että rangaistavuus kattaa ”kaupallisessa laajuudessa” tehty loukkaukset. Edellytys saattaisi aiheuttaa tarvetta rikoslain 49 luvun säännösten muuttamiseen.

Rikoslain 49 luvun säännökset eivät koske toiminimen loukkausta. Toiminimilain 22 § 1 momentin nojalla tahallaan toisen oikeutta toiminimeen loukkaava on tuomittava toiminimen loukkauksesta sakkoon.

Edellä mainitut rangaistussäännökset kattavat kaikkien komission julkilausumassa 2005/295/EY lueteltujen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaukset lukuun ottamatta maantieteellisiä merkintöjä. Ehdotetun direktiivin vaatimusten täyttämiseksi rangaistavuutta olisi laajennettava maantieteellisten merkintöjen loukkauksiin.

Yllytys ja avunanto teollis- ja tekijänoikeusrikoksiin ovat rikoslain 5 luvun nojalla rangaistavia direktiiviehdotuksen 3 artiklan vaatimusten mukaisesti. Yrityksestä rangaistetaan 5 luvun 1 §:n nojalla vain, jos yritys on tahallista rikosta koskevassa säännöksessä säädetty rangaistavaksi. Koska teollis- ja tekijänoikeusrikosten yritystä ei ole säädetty rangaistavaksi, edellyttäisi direktiiviehdotus rangaistavuuden laajentamista myös yritykseen.

Rikoslain 49 luvun teollis- ja tekijänoikeusrikoksista säädetty sakkorangaistus toimitaan luonnollisille henkilöille päiväsakoina. Päiväsakon kokonaisrahamäärälle ei ole laissa säädetty enimmäismäärää. Käytännössä tuomittavan sakon enimmäismäärä ei kuitenkaan nouse puitepäätöksessä edellytettyihin 300.000 ja 100.000 euroon. Lainsäädäntö ei myöskään tunne mahdollisuutta tuomita puitepäätösehdotuksessa edellytettyä teollis- tai tekijänoikeusrikoksen johdosta määrättävää muuta kuin rikosoikeudellista

sakkoa.

Rikoslain 49 luvun teollis- ja tekijänoikeusrikoksista säädetyn enintään kahden vuoden vankeusrangaistuksen ja toiminimen loukkauksesta säädetyn sakkorangaistuksen voidaan katsoa jo nyt täyttävän puitepäättösehdotuksen 2 artiklan 2 kohdan vaatimukset siltä osin kuin rangaistusten on oltava tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia. Toiminimen loukkauksesta säädetty rangaistus ei kuitenkaan vastaa direktiiviehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa olevaa vaatimusta vankeusrangaistuksesta.

Puitepäättösehdotuksen 2 artiklan 1 kohdassa edellytetyn neljän vuoden vankeusrangaistuksen osalta rikoslain 49 luvun teollis- ja tekijänoikeusrikoksista säädetty enintään kahden vuoden vankeusrangaistus ja toiminimen loukkauksesta säädetty sakkorangaistus eivät vastaa ehdotuksessa edellytettyä tasoa. Rikoksen tekeminen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä on rikoslain 6 luvun 5 §:n nojalla rangaistuksen koventamisperuste, mutta pykälä ei oikeuta tuomioistuinta ylittämään rikoksesta säädettyä enimmäisrangaistusta.

Jos teolla aiheutetaan teollis- tai tekijänoikeusrikoksen ohella vakava hengen tai terveyden vaara, tuomitaan rikoslain 21 luvun 13 §:n nojalla tekijä myös vaaran aiheuttamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Tällöin rikoslain 7 luvun säännösten nojalla yhteisenä enimmäisrangaistuksena voitaisiin tuomita neljän vuoden vankeusrangaistus, mikä vastaisi puitepäättösehdotuksessa edellytettyä tasoa. Vaaran aiheuttaminen on kuitenkin rajoitettu vakavaan hengen tai terveyden vaaraan, joten ehdotettu puitepäätös saattaisi edellyttää rikoslain 21 luvun 13 §:n muuttamista.

Oikeushenkilö voidaan rikoslain 9 luvun säännösten nojalla tuomita yhteisösakkoon, jos se on rikoslaissa säädetty rikoksen seuraamukseksi. Yhteisösakon alin rahamäärä on 850 ja ylin 850 000 euroa. Rikoslain 49 luvun rikoksista ei ole säädetty rangaistukseksi yhteisösakkoa, joten lakia olisi tältä osin täydennettävä. Hallitus antaa syksyn 2005 aikana eduskunnalle Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleis-sopimuksen voimaansaattamista koskevan esityksen, jossa ehdotetussa rikoslain 49 lu-

vun uudessa 4 §:ssä laajennettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuu koskemaan tekijänoikeusrikosta. Nyt käsillä oleva direktiiviehdotus edellyttäisi yhteisövastuun ulottamista tämän lisäksi teollisoikeusrikokseen. Yhteisösakon ylin rahamäärä vastaisi jo nyt puitepäättösehdotuksessa olevia vaatimuksia.

Rikoslain 10 luvun säännösten nojalla rikoksen tuottama taloudellinen hyöty on tuomittava valtiolle menetetyksi. Rikoksenteokvilineiden menettämisseuraamus on pääsääntöisesti jätetty tuomioistuimen harkintaan. Ampuma- ja teräaseet sekä laittomasti hallussapidetyt rikoksenteokvilineet on kuitenkin aina tuomittava menetetyiksi. Säännökset täyttävät direktiiviehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa olevat vaatimukset.

Puitepäättösehdotuksen 3 artiklan nojalla myös omaisuus on voitava tuomita luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä menetetyksi puitepäätöksen 2005/212/YOS artiklan 3 mukaisesti ainakin silloin, kun rikokset on tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tai kun niistä aiheutuu vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Mainitun puitepäätöksen 3 artiklan määräyksiä vastaavat säännökset ovat rikoslain 10 luvun 3 §:ssä. Pykälän mukaan omaisuuden menetetyksi tuomitsemisen edellytyksenä on, että asianomainen henkilö on syyllistynyt tai osallistunut rikokseen, josta voidaan tuomita vähintään neljä vuotta vankeutta, tai sellaisen rikoksen yritykseen taikka muuhun pykälässä erikseen viitattuun rikokseen. Rikoslain 49 luvun rikokset eivät täytä mainittuja edellytyksiä.

Puitepäättösehdotuksessa edellytetyn neljän vuoden enimmäisrangaistuksen ja laajennetun rikoshyödyn menettämisen mahdollistamiseksi olisi teollis- ja tekijänoikeuksista määrättävä enimmäisrangaistus korotettava neljään vuoteen vankeutta tapauksissa, joissa rikokset on tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tai kun niistä aiheutuu vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle.

Rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaan määrättäessä rangaistusta avunannosta tai yrityksestä sovelletaan lievennettyä rangaistusasteikkoa, jonka nojalla voidaan määrätä enintään kolme neljännestä säädetystä enimmäisrangaistuksesta. Koska puitepäättösehdotuksessa ei erotella pelkästään avunantoon tai yritykseen syyllistyneelle määrättäviä rangaistuksia, ei

lainsäädäntö edellä kuvatun muutoksen jälkeenkään vastaisi heidän osalta puitepäättöksen vaatimuksia.

Direktiiviehdotuksen 4 artiklan 2 kohdassa määrättyistä erityisseuraamuksista suurin osa on Suomen oikeusjärjestelmälle vieraita. Laissa säädetään vain alakohdissa a ja c tarkoitetuista seuraamuksista. Tuomioistuim voi teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien lakien nojalla asianomistajan vaatimuksesta määrätä tietyissä tilanteissa yksinoikeutta loukkaavien tavarat hävitettäväksi alakohdan a vaatimusten mukaisesti. Alakohdan c vaatimusten mukaisesti liiketoimintakielto voidaan liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) nojalla tietyin edellytyksin määrätä määräajaksi rikolliseen menettelyyn syyllistyneelle henkilölle. Alakohdan edellyttämää pysyvää liiketoimintakieltoa ei voida määrätä.

Yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) nojalla tutkintaryhmään voi viranomaisten ohella kuulua muita henkilöitä. Ryhmän kokoonpano riippuu sen perustavien viranomaisten harkinnasta, eikä mukaan otettavista henkilöistä ole erillisiä määräyksiä. Puitepäättöehdotuksen 4 artikla edellyttäisi säätämään velvollisuudesta sallia teollis- ja tekijänoikeuksien oikeudenhaltijoiden tai heidän edustajiensa taikka asiantuntijoiden osallistuminen yhteisen tutkintaryhmän suorittamaan esitutkintaan.

Suomen lakia voidaan rikoslain 1 luvun 1 §:n nojalla soveltaa rikokseen, joka on tehty Suomen alueella. Säännös soveltuu siitä riippumatta onko teko kokonaan tai vain osaksi tehty Suomessa. Lainsäädäntö täyttäisi siten jo nykyään puitepäättöehdotuksen 5 artiklan velvoitteen tuomiovallan käytöstä. Sen sijaan toimivaltakiistojen ratkaisussa käytettävien tekijöiden sitova etusijajärjestys ei vastaa Suomen lainsäädäntöä.

Rikoslain 49 luvussa säädettyistä rikoksista virallinen syyttäjä ei luvun 3 §:n nojalla saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi tai ellei erittäin tärkeä yleinen vaadi syytteen nostamista. Ehdotettu puitepäättöksen 6 artikla edellyttäisi pykälän kumoamista.

4. Ahvenanmaan toimivalta

Teollis- ja tekijänoikeudet ja niihin liittyvät

rangaistussäännökset kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnan toimivaltaan.

5. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

6. Toimivaltaperuste

Direktiiviehdotus perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklaan ja puitepäättöehdotus Euroopan Unionista tehdyn sopimuksen 31 artiklaan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohtaan. Direktiivin oikeusperustaa on käsitelty tarkemmin kohdassa 11. valtioneuvoton kanta.

7. Toissijaisuusperiaate

Valtioneuvosto pitää ehdotusten asiasisältöä lähtökohtaisesti toissijaisuusperiaatteen mukaisena, koska esitettyjä tavoitteita ei voida riittävällä tavalla toteuttaa jäsenvaltioissa.

Yhteisön jäsenvaltioiden lainsäädäntö on kuitenkin jo pitkälti harmonisoitu komissionkin ehdotusten perustana olevalla TRIPS-sopimuksella. Ehdotukset sisältävät mainittua sopimusta osin täydentäviä ja osin myös sopimuksen edellyttämää tasoa tiukempia säännöksiä. TRIPS-sopimuksen mukaiset säännökset poikkeavat toisaalta osittain direktiivin sanamuodoista. Erot saattavat johtaa tulkinnallisiin epäselvyyksiin. Ehdotuksella ei tule luoda tällaisia erilaisen tulkinnan mahdollisuuksia sopimuksen osapuolina olevissa valtioissa.

Ehdotuksilla on tarkoitus luoda sisämarkkinoiden toimintaan vaikuttava työkalu, jolla TRIPS-sopimuksella jo harmonisoituja kansallisia säännöksiä ja menettelyjä harmonisoidaan edelleen. Samalla ehdotukset siirtäisivät sanotut menettelyt ja säännökset osaksi yhteisön toimivaltaa, joista esimerkiksi yhteisöjen tuomioistuin voisi antaa tulkintapäätöksiä.

8. Toisten jäsenvaltioiden kannat

Jäsenvaltioiden kannat ovat vielä alustavia

ja esiin on tuotu osin samoja ongelmia kuin kohdassa 11. valtioneuvoston kanta.

9. Instituutioiden ja muut kannat

Neuvosto ja Euroopan parlamentti eivät ole käsitelleet ehdotuksia.

10. Ehdotusten kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa (sisältää arvioinnin käsittelyaikataulusta)

Ehdotuksia on käsitelty oikeudelliset kysymykset -jaostossa (jaosto 35) sekä kirjallisessa menettelyssä poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön (jaosto 6) alajaostossa. Ehdotuksista pyydettiin lisäksi lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, opetusministeriöltä, kuluttajavirastolta, Suomen Asianajajaliitolta ja Suomen Teollisoikeuden yhdistykseltä.

Komissio esitteli ehdotukset 4 päivänä b-kakuuta 2005 aineellisen rikosoikeuden työryhmän kokouksessa. Ehdotuksista käytiin lyhyt alustava keskustelu. Käsittely jatkuu mahdollisesti työryhmän joulukuun yksipäiväisessä kokouksessa. Saattaa kuitenkin olla, että ehdotusten varsinainen käsittely alkaa vasta Itävallan puheenjohtajakaudella. Tällöin on mahdollista, että käsittely jatkuu vielä Suomen puheenjohtajakaudella.

11. Valtioneuvoston kanta

Oikeusperusta

Direktiiviehdotuksen oikeusperustana on EY:n perustamissopimuksen (SEY) 95 artiklan 1 kohdan mukainen sisämarkkinoiden toteuttaminen. Yhteisön oikeuden ja kansallisen rikosoikeuden osalta on vakiintuneesti katsottu, ettei EY:llä ole toimivaltaa antaa rikosoikeudellisia normeja I pilarin instrumentilla (esimerkiksi LaVL 13/2001-U 52/2003 vp sekä teollis- ja tekijänoikeusrikkomusten osalta TaVL 14/2003 – U 32/2003 vp). Rikoslainsäädäntö ja rikosprosessuaaliset säännökset kuuluvat hallitusten väliseen yhteistyöhön eli niin sanotun III pilarin alaisuuteen. Yhteisö ei siten voi nimenomaisesti velvoittaa jäsenvaltioita säättämään rikoksiksi tiettyjä tekoja. Sen sijaan se, että kiellettyjen tekojen määritelmä säädetään direktiivissä,

johon III pilarin instrumentilla eli puitepäättöksessä viitataan, on ollut hyväksyttävää.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on 13 päivänä syyskuuta 2005 asiassa C-176/03 antamassaan tuomiossa ottanut kantaa siihen, olisiko ympäristön suojelusta rikosoikeudellisen keinon annetun puitepäättöksen (2003/83/YOS) eräät määräykset tullut antaa I pilarin instrumentilla. Tuomioistuin viittasi ratkaisussaan siihen, että ympäristönsuojelu on yksi yhteisön päätavoitteista. Vaikka rikoslainsäädäntö ei tuomioistuimen mukaan kuulukaan lähtökohtaisesti yhteisön toimivaltaan, tämä ei estä yhteisön lainsäätäjää toteuttamasta sellaisia jäsenvaltioiden rikosoikeuteen liittyviä toimenpiteitä, jotka se katsoo tarpeellisiksi säättämiensä ympäristönsuojelunormien täyden tehokkuuden takaamiseksi. Yhteisön toimivalta edellyttää kuitenkin sitä, että tehokkaiden, oikeasuhteisten ja varoittavien rikosoikeudellisten seuraamusten soveltaminen kansallisissa viranomaisissa on välttämätön (ranskaksi indispensable, englanniksi essential) toimenpide vakavien ympäristöön kohdistuvien loukkauksen torjunnassa (kohta 48). Jäsenvaltioilla säilyy vapaus valita sovellettavat rikosoikeudelliset seuraamukset, joiden on kuitenkin oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia (kohta 49). Sekä tavoitteensa että sisällönsä valossa puitepäättöksen 1–7 artiklan pääasiallisena kohteena oli tuomioistuimen mukaan ympäristön suojelu, ja kyseiset säännökset olisi siten voitu pätevästi antaa SEY 175 artiklan nojalla.

Tuomiossa vahvistetaan ensimmäistä kertaa yhteisöllä olevan toimivalta velvoittaa jäsenvaltiot säättämään kansallisessa lainsäädännössään rikosoikeudellisista seuraamuksista yhteisösääntöjen tehokkuuden takaamiseksi. Aikaisemmassa oikeuskäytännössä jäsenvaltioihin kohdistuvat velvoitteet ovat koskeneet seuraamuksia yleisesti, ja jäsenvaltioiden harkintaan on jäänyt, ovatko nämä esimerkiksi hallinnollisia vai rikosoikeudellisia.

Vaikka tuomioistuin tarkastelikin ainoastaan kohteena olevaa puitepäättöstä, tuomion nojalla voidaan päätellä, että yhteisön toimivalta rikosoikeuden alalla on rajoitettua ja tulee kyseeseen seuraavien edellytysten täytyessä.

Ensiksikin EY:n toimivalta velvoittaa jäsenvaltiot kriminalisoimaan kansallisessa lainsäädännössään tietyt teot näyttäisi koskevan vain kysymyksiä, joista on olemassa yhteisösääntelyä (tuomion kohta 47 ja 50). Mahdollisten tunnusmerkistöjen tulee aina perustua jo olemassa olevaan tai ainakin samassa yhteydessä kriminalisointivelvoitteen kanssa annettavaan yhteisösääntelyyn. Nyt käsillä olevan direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaan soveltamisalaa kuuluisivat yhteisölainsäädännön ohella myös kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvät tekijä- ja teollisoikeudet. Tällaisten määräysten osalta on selvää, ettei yhteisöllä ole toimivaltaa rikosoikeudellisista seuraamuksista määrittämiseen. Mainittu seikka on otettavan huomioon direktiivin jatkovalmistelussa.

Toiseksi jäsenvaltioilla säilyy tuomion mukaan vapaus valita sovellettavat rikosoikeudelliset seuraamukset, kunhan nämä ovat tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Yhteisön toimivalta ei ulottuisi tuomioistuimen päätöksen valossa esimerkiksi rangaistusasteikkojen harmonisointiin myöskään ympäristön suojelun torjunnassa. Yhteisön rikosoikeudellisen toimivallan laajuuden kaikkiin yksityiskohtiin ei tuomiosta kuitenkaan saada suoraa vastausta teollis- ja tekijänoikeusinstrumenttien arviointia varten. Avoin on muun muassa kysymys siitä, voiko direktiivi sisältää rangaistuslajia (vankeus/sakko) koskevia määräyksiä sekä määräyksiä menettämisseuraamuksista tai muista erityisseuraamuksista.

Kolmantena edellytyksenä on tutkittava liittyykö ehdotetun säädöksen tavoite tuomiossa esitetyllä tavalla EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa mainittuihin yhteisön päätavoitteisiin. Nyt käsillä olevan direktiiviehdotuksen oikeusperusta EY:n perustamissopimuksen 95 artikla määrittelee lainsäädäntöjen lähentämisen keinona sisämarkkinoiden toteuttamiseksi. Sisämarkkinoiden toteutuminen mainitaan puolestaan EY:n perustamissopimuksen 2 ja 3 artikloissa keinona päätavoitteiden eli hyvän kilpailukyvyyn ja talouden suorituskyvyn parantamiseen. Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja on osa sisämarkkinoiden toteutumista, mutta kytkentää 2 artiklassa mainittuihin yhteisön päätavoitteisiin voidaan pitää melko etäisenä ja luon-

teeltaan välineellisenä. Rikosoikeudellisten määräysten antamiseen direktiivillä EY:n perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla sisämarkkinoiden toteuttamiseksi on tässä valossa suhtauduttava varauksellisesti.

Lisäksi sen, että kansalliset viranomaiset velvoitetaan säätämään rikosoikeudellisia seuraamuksia yhteisölainsäädännön toteuttamiseksi, tulee olla välttämätön toimenpide. Tämän arvioiminen on viime kädessä tarkoituksenmukaisuuskysymys, mutta oikeudelliselta kannalta on tärkeää, että ehdotettujen toimien välttämättömyys perustellaan säädöksessä uskottavalla tavalla.

Ehdotusten sisältö

Yhteisön jäsenvaltioiden lainsäädäntö on pitkälti harmonisoitu ehdotustenkin perustana olevalla TRIPS-sopimuksella. Ehdotukset sisältävät mainittua sopimusta osin täydentäviä ja osin myös sopimuksen edellyttämää tasoa tiukempia säännöksiä. Komissio ei ole voinut ehdotuksessaan esiintuoda selvitystä siitä, että jäsenvaltioiden lainsäädännöt olisivat nyt tällä alalla merkitsevällä tavalla erilaiset. Ehdotuksilla on tarkoitus luoda sisämarkkinoiden toimintaan vaikuttava työkalu, jolla TRIPS-sopimuksella jo harmonisoituja kansallisia säännöksiä ja menettelyjä harmonisoidaan edelleen. Samalla ehdotukset siirtäisivät sanotut menettelyt ja säännökset osaksi yhteisön toimivaltaa. TRIPS-sopimuksen mukaiset säännökset poikkeavat osittain direktiivin sanamuodoista. Erot saattavat johtaa tulkinnallisiin epäselvyyksiin. Ehdotuksella ei tule luoda tällaisia erilaisen tulkinnan mahdollisuuksia sopimuksen osapuolina olevissa valtioissa.

Kaikkien ehdotettujen säännösten soveltuminen yhtäläisesti luonteeltaan erilaisiin teollis- ja tekijänoikeuksiin aiheuttaa ongelmia, jotka on ratkaistava ehdotuksen käsittelyn aikana. Useiden ehdotusten säännösten osalta voidaan perustellusti kysyä, ovatko ne ehdotusten laajan ja erittelemättömän soveltamisalan vuoksi oikeassa suhteessa kuhunkin yksittäiseen loukkaustilanteeseen. Ehdotusten soveltamisalaa tulee vähintään täsmentää ottamalla huomioon eri teollis- ja tekijänoikeudet. Ehdotuksen soveltamisalaa ja sanamuotoja tulee myös selkeyttää. Yksittäisten

säännösten osalta on selvitettävä niiden soveltuvuus kuhunkin oikeuteen.

Direktiiviehdotuksen 4 artiklan 2 kohdassa lueteltuja erityisseuraamuksia on sisällytetty muihinkin unionin säädösehdoiksi, jotka ovat koskeneet oikeushenkilölle määrättäviä seuraamuksia. Ehdotuksesta ei kuitenkaan ilmene, ovatko nyt ehdotetut seuraamukset oikeushenkilölle tai myös luonnolliselle henkilölle tarkoitettuja. Ehdotusta tulisi siten tältä osin selvittää. Eri seuraamuksista säätäminen on myös aiemmista poiketen laadittu velvoittavaan muotoon. Näin pitkälle menevä erityisseuraamusten yhdenmukaistaminen jäsenvaltioissa vain yhden rikoslajin osalta ei ole tarkoituksenmukaista.

Ilman yksinoikeuden haltijan lupaa valmistettu tuotejäljennös saattaa olla laadultaan akuperäistä huonompi, jopa vaarallinen ominaisuuksiltaan. Tekijän- ja teollisoikeuksilla suojellaan kuitenkin ensisijaisesti oikeudenhaltijan yksinoikeutta luovan henkisen työn tulokseen, ja kuluttajan etuja vain välillisesti. Tekijäoikeusrikoksen törkeän tekemuodon soveltamisen edellytykseksi ehdotettu oikeudenloukkauksesta aiheutuva vaara terveydelle tai turvallisuudelle ei siten välttämättä luontevasti sovellu teon kvalifiointiperusteeksi. Jäsenvaltioille tulisi varata mahdollisuus rangaista tällaisista teoista yleisten esimerkiksi terveyden vaarantamista taikka vamma- tai kuolemantuottamusta koskevien säännösten tai muiden kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvien soveltuvien rikostunusmerkistöjen nojalla.

Avunantajalle ja yritykseen syyllistyneelle määrättävän rangaistuksen määräämistä koskevat säännökset saattavat poiketa eri jäsenmaissa toisistaan rikoslakien peruseräistä johtuvista syistä. Suomessa määrättäessä rangaistusta avunannosta tai yrityksestä sovelletaan lievennettyä rangaistusasteikkoa, jonka nojalla voidaan määrätä enintään kolme neljännestä säädetystä enimmäisrangaistuksesta. Vähintään enimmäisrangaistusta koskevan velvoitteen tulisi näistä syistä koskea vain tekijälle ja yllyttäjälle määrättäviä rangaistuksia, ei muita rikokseen osallisia tai rikoksen yritystä.

Suomessa sakko määrätään päiväsakkoina. Puitepäätos velvoittaa säätämään tietyn suuruisen sakon seuraamukseksi luonnolliselle

henkilölle myös kaikkein vakavimmissa tapauksissa, joissa rikokset on tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tai niistä aiheutuu vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Tämä määräys on monessakin suhteessa ongelmallinen. Kun törkeissä rikoksissa enimmäisrangaistus olisi lajiltaan vankeutta, sakon suuruutta koskevat velvoitteet ovat vähimmäisrangaistuksia koskevia määräyksiä. Tällaisia vähimmäisrangaistuksen tasoa koskevia velvoitteita ei puitepäätyöksissä ole aikaisemmin ollut. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien toteuttamiseksi on oikeus- ja sisäasiainneuvostossa sovittu tietyissä rikoksissa käyttöön otettavien enimmäisrangaistusten vähimmäistasosta. Poliitista yhteisymmärrystä ei sen sijaan ole vähimmäisrangaistusten tason yhdenmukaistamisesta.

Ehdotus velvoittaisi jäsenvaltiota säätämään teon seuraamukseksi sekä rikosoikeudellisen että ei-rikosoikeudellisen sakon. Sellaiset törkeät tapaukset, joissa rikokset on tehty järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tai niistä aiheutuu vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle, tulisi aina käsitellä rikoksina rikosoikeudellisen järjestelmän piirissä. Näin vakavista teoista ei jäsenvaltiota tulisi velvoittaa säätämään luonnolliselle henkilölle seuraamukseksi hallinnollista maksua ja rikosoikeudellista sakkoa. Ei ole myöskään perusteita sille, että yhdestä rikoslajista - teollis- ja tekijänoikeusrikoksista - säädetävät rikosoikeudelliset sakot määräytyisivät täysin eri perusteilla kuin muista rikoksista määrättävät sakot.

Puitepäätyöksessä myös ehdotetaan, että lainkäyttövaltaa koskevat kiistat tulisi ratkaista sitovassa etusijajärjestyksessä mainittujen kriteerien perusteella. Velvoite kriteerien etusijajärjestyksestä sitoisi liikaa jäsenvaltioita näiden neuvotellessa keskenään toimivallankäytöstä ja syytetoimien keskittämistä yhteen valtioon. Ei ole tarkoituksenmukaisena velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rikoslajikohtaisia toimivaltariitoja koskevia säännöksiä. Yksittäisiin puitepäätyöksiin ei siten ole järkevää ottaa määräyksiä toimivaltariitojen ratkaisusta, vaan niistä tulisi säätää erillisessä yleisesti sovellettavassa säädöksessä. Komission on tarkoitus antaa vihreä

kirja toimivaltariitojen ratkaisemisesta eli ne bis in idem –periaatteen soveltamisesta vuoden 2005 aikana ja komission ehdotus vuonna 2006. Mainitun ehdotuksen tultua hyväksytyiksi liittymäperusteita koskevan määräyksen sisällyttäminen nyt käsillä olevaan puittepäätökseen olisi tarpeetonta.

Ehdotus, jonka mukaan tekijän- tai teollisoikeusrikkoksien tulisi olla virallisen syytteen alaisia, on ongelmallinen. Rikosprosessista saattaa olla eräissä tapauksissa oikeuden haltijalle enemmän haittaa kuin hyötyä, ja tästä syystä on syytä pidättää hänelle pääsääntöisesti valta syytteen nostamisessa (HE 94/1993 vp). Jos oikeudenloukkaus koskee myös kuluttajien etua, virallisen syytteen alaisuus on perusteltua. Molemmat tilanteet on syytä nostaa esiin ehdotuksen jatkoval-

mistelussa ja varata jäsenvaltioille mahdollisuus ottaa ne lainsäädännössään huomioon.

Ehdotus, joka velvoittaa jäsenvaltiot takaamaan sen, että oikeudenhaltijan tai tämän edustajan sallitaan avustaa yhteisten tutkintaryhmien tutkimuksia, on myös ongelmallinen. Ehdotus merkitsisi sitä, että tulevan oikeudenkäynnin toiselle osapuolelle, asianomistajalle, tulisi säätää oikeus osallistua jutun esitutkintaan. Tämä ei ole osapuolten tasapuolista kohtelua koskevan vaatimuksen mukaista ja ehdotus on rikosprosessioikeuden perusperiaatteiden vastainen. Yhteisten tutkintaryhmien kokoonpanosta ei myöskään ole perusteltua säätää yhtä rikoslajia koskevalla säädöksellä, vaan yhteisiä tutkintaryhmiä yleisesti koskevassa instrumentissa.